

Streszczenie rozprawy doktorskiej pt. *Zwierzęta inne niż ludzie w poezji Adama Zagajewskiego*

Rozprawa doktorska pt. *Zwierzęta inne niż ludzie w poezji Adama Zagajewskiego* poświęcona jest wielu kwestiom związanym z nie-ludzkimi zwierzętami w poezji jednego z najbardziej uznanych polskich pisarzy drugiej połowy XX i początku XXI wieku. Badania przeprowadzono przy pomocy najnowszych metod znanych z – szeroko pojętego – posthumanizmu.

W pierwszym rozdziale przybliżono najważniejsze dotychczasowe badania nad twórczością Zagajewskiego. Mowa tutaj między innymi o badaniach na tematy takie jak: wczesna (nowofalowa) twórczość poety, tożsamości podmiotu lirycznego jego wierszy, przestrzeń miejska czy odwołania do dzieł sztuki. Następnie wskazano, że tematy związane ze zwierzętami innymi niż ludzie dotychczas nie zostały wystarczająco przebadane. Przybliżono wnioski naukowców na temat nie-ludzkich zwierząt w omawianej poezji, chociaż najczęściej nie stanowiły oddzielnego zagadnienia badawczego, a zajmowano się nimi przy okazji pracy nad tematem „natury”.

W drugim rozdziale dysertacji przybliżono najważniejsze nurty związane z wybraną tematyką badawczą (posthumanizm, ekokrytyka, zookrytyka, *animal studies*). A także zamieszczono w nim przegląd dotychczasowych badań nad polską poezją, przeprowadzanych za pomocą metod znanych z wcześniej przywołanych nurtów. Rozdział kończy się częścią, w której sformułowano metodologię badań, wymieniono używane narzędzia w poszczególnych częściach rozprawy, zadano pytania badawcze oraz postawiono najważniejsze tezy.

Trzeci rozdział rozpoczyna się historią wytyczania oraz zwalczania przez człowieka różnic między ludźmi a pozostałymi zwierzętami. Kolejne podrozdziały dotyczą poezji Zagajewskiego. Wskazano w nich podział stosowany przez podmiot liryczny. Wydzielone zostają cztery grupy. Są to ludzie, zwierzęta, rośliny oraz przedmioty. Następnie ukazano, że podmiot liryczny raczej nie szuka międzygatunkowych relacji, częściej ogranicza się do zdystansowanej obserwacji przedstawicieli innych zwierząt, chociaż umieszcza człowieka najwyżej w hierarchii bytów jako „opiekuna” wszystkich innych stworzeń. W następnej części trzeciego rozdziału ukazano, iż komunikacja międzygatunkowa w tej poezji zostaje przedstawiona jako niemożliwa do pełnego zrealizowania, co wpływa na odizolowanie człowieka od pozostałych stworzeń. W ostatnim podrozdziale mowa jest o „zwierzęcości” człowieka, która w poezji Zagajewskiego najczęściej umieszczona jest w negatywnych kontekstach.

Czwarty rozdział dotyczy nie-ludzkich zwierząt, które występują jako bohaterowie w przedstawionym świecie lirycznym. Kot z liryku pt. *Co godzinę wiadomości*, (L. OdW 42) ukazany zostaje jako niezależny bohater, chociaż pełni także funkcję symboliczną. Następnie zostają omówione przypadki nie-ludzkich zwierząt, które można uznać za udomowione. Następnie zajęto się rolą nie-ludzkich zwierząt w historii. Podmiot liryczny zauważa obecność wielu innych gatunków w brutalnej historii ludzkości. Kolejny podrozdział czwartego rozdziału dotyczy miejsc występowania zwierząt innych niż ludzie. Mogą one występować właściwie w każdej przestrzeni pojawiającej się w treści utworów Zagajewskiego. Szczególnie znaczącą przestrzenią są miasta.

Piąty rozdział dotyczy między innymi „fantastycznych” zachowań zwierząt innych niż człowiek. Pierwsza część poświęcona zostaje przypadkom wskazywania przez podmiot liryczny istnienia mistycznej sfery przy użyciu przykładów zachowań nie-ludzkich zwierząt. W drugiej części omówiono przykłady nie-ludzkich zwierząt „użytych” przez podmiot liryczny jako środek do mitologizowania ludzkiej „opowieści”, w tym historii o sobie samym. Ostatni podrozdział jest o zwierzętach nie-ludzkich, które zostały potraktowane przez podmiot jako intertekstualne odniesienie do innego dzieła kultury. Przykłady z różnych okresów twórczości Zagajewskiego zostają użyte do ukazania jednej z ewolucji w przedstawianiu nie-ludzkich zwierząt w omawianej poezji.